

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 1.7.2014
COM(2014) 445 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

O PRILOŽNOSTIH ZA UČINKOVITO RABO VIROV V STAVBNEM SEKTORJU

O PRILOŽNOSTIH ZA UČINKOVITO RABO VIROV V STAVBNEM SEKTORJU

1. UVOD

Za gradnjo in uporabo stavb se v EU porabi približno polovica vseh naših pridobljenih materialov¹ in energije² ter približno tretjina vode³. Poleg tega sektor ustvarja približno tretjino vseh odpadkov⁴ in je povezan s pritiski na okolje, ki nastanejo v različnih fazah življenjskega cikla stavbe, vključno s proizvodnjo gradbenih delov, gradnjo, uporabo in obnovo stavb ter ravnanjem s stavbnimi odpadki.

Glavni cilji te pobude so spodbuditi učinkovitejšo rabo virov, ki jih porabijo nove in obnovljene poslovne, stanovanjske in javne stavbe, ter zmanjšati njihov skupen vpliv na okolje v celotnem življenjskem ciklu. Raba virov je tesno povezana predvsem z odločitvami pri načrtovanju in izbiri gradbenih materialov. Da bi se izboljšala učinkovitost rabe virov, načrtovalci, proizvajalci, gradbeni izvajalci, organi in uporabniki potrebujejo uporabne in zanesljive informacije za sprejemanje ustreznih odločitev. Ta pobuda omenjeni informacijski primanjkljaj obravnava s predlogom sklopa jasno opredeljenih in merljivih kazalnikov za ocenjevanje okoljske učinkovitosti stavb.

2. ZMANJŠANJE RABE VIROV V STAVBAH

Porabo virov in s tem povezane vplive na okolje v celotnem življenjskem ciklu stavbe je mogoče zmanjšati s:

- spodbujanjem boljšega načrtovanja, pri katerem se upošteva razmerje med rabo virov ter potrebami in funkcionalnostjo stavbe ter obravnavajo scenariji za razgradnjo;
- boljšim načrtovanjem projektov za zagotovitev večje uporabe proizvodov, ki učinkovito izrabljajo vire in so energetske učinkoviti;
- spodbujanjem proizvodnje gradbenih proizvodov, ki je bolj gospodarna z viri, na primer z uporabo recikliranih materialov, ponovno uporabo obstoječih materialov in uporabo odpadkov kot goriva;
- spodbujanjem gradnje in obnavljanja, ki sta bolj gospodarna z viri, na primer z zmanjšanjem gradbenih odpadkov ter recikliranjem/ponovno uporabo materialov in proizvodov, da bi se ti v manjših količinah odlagali na odlagališčih.

Recikliranje ali ponovna uporaba materialov ali celih proizvodov je vse pomembnejše sredstvo za izboljšanje učinkovite rabe **materialov** in preprečevanje negativnih vplivov, povezanih z neobdelanim materialom. Vendar je celotno ravnotežje odvisno predvsem od razpoložljivosti učinkovitega sistema recikliranja na lokalni, regionalni ali nacionalni ravni, ki pomeni privlačno in stroškovno učinkovito alternativo odlaganju na odlagališčih. Privlačnost alternativ za recikliranje je odvisna od oddaljenosti krajev recikliranja, doseganja potrebne stopnje čistosti recikliranih materialov ter postopkov recikliranja in proizvodnje.

Porabo **energije** v fazi uporabe pri ogrevanju in razsvetljavi urejajo različne direktive EU^{5,6,7,8}. Energija, ki se porabi pri proizvodnji gradbenih proizvodov in gradnji, veliko

¹ COM(2011) 571 final.

² COM(2007) 860 final.

³ COM(2007) 414 final.

⁴ Študija z naslovom „Management of CDW in the EU“ (Ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki pri rušenju v EU): http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/2011_CDW_Report.pdf.

⁵ Direktiva 2010/31/EU.

prispeva k celotnemu vplivu stavbe na okolje. Kot kažejo raziskave, je 5–10 % celotne porabe energije v vsej EU povezane s proizvodnjo gradbenih proizvodov⁹. Poleg tega se vključene emisije toplogrednih plinov stavb povečujejo¹⁰ in lahko tvorijo pomemben delež vseh emisij toplogrednih plinov. Za uspešno obravnavo vplivov na okolje je treba upoštevati celotni življenjski cikel stavbe. V nasprotnem primeru se lahko vplivi spregledajo ali pa nastanejo dodatne težave v drugih delih življenjskega cikla. Nekatere rešitve za izboljšanje energetske učinkovitosti stavbe v fazi uporabe lahko na primer otežijo in podražijo poznejše recikliranje.

Znižanje stroškov življenjskega cikla

Stavbe, ki so načrtovane in zgrajene tako, da se zmanjšajo vplivi življenjskega cikla na okolje, zagotavljajo neposredne gospodarske koristi, kot so nižji stroški upravljanja in vzdrževanja^{11, 12, 13}, počasnejša amortizacija in višja vrednost premoženja^{14, 15}. Poleg tega imajo tudi pozitiven družbeni vpliv, kot sta boljše zdravje in produktivnost. Trenutno so zaradi dodatnih upravnih stroškov in stroškov certificiranja, na katere bi bilo treba gledati z vidika dolgoročnih koristi, certificirane stavbe večinoma vrhunske poslovne in javne stavbe (npr. prestižni hoteli in pisarne). Zaradi vse večje ozaveščenosti načrtovalcev, dobaviteljev in proizvajalcev so se stroški znižali, saj se oskrbovalna veriga prilagaja novim zahtevam in praksam. Kot je pokazala raziskava združenja QUALITEL, so se dodatni stroški gradnje trajnostnih stanovanjskih stavb namesto standardnih od leta 2003 do danes v Franciji znižali z 10 % na manj kot 1 %¹⁶. Ta trend je bil opažen tudi v Združenem kraljestvu¹⁷.

3. NA POTI K SKUPNEMU EVROPSKEMU PRISTOPU K OCENJEVANJU OKOLJSKE UČINKOVITOSTI STAVB

Sedanje stanje

V dokumentu z naslovom Časovni okvir za Evropo, gospodarno z viri¹⁸, je bila predlagana bolj učinkovita raba virov pri obnavljanju in gradnji stavb, s čimer se zahtevajo politike, ki upoštevajo najrazličnejše vplive na okolje v celotnem življenjskem ciklu. Učinkovita raba

⁶ Direktiva 2012/27/EU.

⁷ Direktiva 2009/125/ES.

⁸ Direktiva 2010/30/EU.

⁹ „Resource efficiency in the building sector“ (Učinkovita raba virov v stavbnem sektorju), Ecorys and Copenhagen Resource Institute, Rotterdam, maj 2014 (http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/Resource_efficiency_in_the_building_sector.pdf) IN „Energy use and environmental impacts of the Swedish building and real estate management sector“ (Uporaba energije in vplivi švedskega sektorja za upravljanje stavb in nepremičnin na okolje), Toller, S., in drugi, Journal of Industrial Ecology, 2011, zv. 15, št. 3.

¹⁰ „HQE Performance, Premières tendances pour les bâtiments neufs (Association HQE 2011) ISBN 978954110107“ IN zgoraj navedena švedska raziskava.

¹¹ Smart Market Report, (2013)

http://www.worldgbc.org/files/8613/6295/6420/World_Green_Building_Trends_SmartMarket_Report_2013.pdf.

¹² Parker, J. (2012). The Value of BREEAM, A BSRIA report (Vrednost metodologije BREEAM, Poročilo organizacije BSRIA).

¹³ The business case for green buildings (Poslovni argumenti za zelene stavbe), 2013, <http://www.worldgbc.org/activities/business-case/>.

¹⁴ From obsolescence to resilience (Od zastarelosti do prilagodljivosti), 2013, Jones Lang LaSalle, <http://www.joneslanglasalle.co.uk>.

¹⁵ <http://www.rehva.eu/publications-and-resources/hvac-journal/2013/012013/energy-efficiency-strategy-at-the-portfolio-of-a-property-owner/>.

¹⁶ Ana Cunha Cribellier, Responsable du Développement International, QUALITEL – CERQUAL.

¹⁷ Future of sustainable housing (Prihodnost trajnostnih stanovanj), KN5211 BRE, maj 2013.

¹⁸ COM(2011) 571 final.

virov je bila v dokumentu z naslovom Strategija za trajnostno konkurenčnost gradbenega sektorja in gradbenih podjetij¹⁹ opredeljena kot eden od glavnih izzivov, s katerimi se bo gradbeni sektor spopadal do leta 2020. V strategiji je prav tako navedeno, da bo Komisija „predlagala pristope za vzajemno priznavanje ali usklajevanje različnih obstoječih metod ocenjevanja, da bi postale operativnejše in dostopnejše za gradbena podjetja, zavarovalnice in vlagatelje“.

Čeprav obstaja več aktov, ki vplivajo na stavbe in gradbene proizvode, kot so direktiva o energetske učinkovitosti stavb²⁰, direktiva o energetske učinkovitosti²¹, uredba o gradbenih proizvodih²², direktiva o sistemu za trgovanje z emisijami v EU²³, direktiva o industrijskih emisijah²⁴, okvirna direktiva o odpadkih²⁵ in direktiva o odlaganju na odlagališčih²⁶, se ti osredotočajo na različne vire in dele življenjskega cikla ter za zdaj ne zagotavljajo pristopa celotnega življenjskega cikla.

Na **nacionalni ravni** nekaj držav članic pripravlja politike, povezane z informacijami o življenjskem ciklu. Obstaja tveganje, da bodo sčasoma razvile različne kazalnike, kar bo po nepotrebnem ustvarilo zahtevno poslovno okolje. Po drugi strani pa je mogoče sedanji interes dojemati kot priložnost za uskladitev različnih nacionalnih pristopov, razvoj primerljivih podatkov in izmenjavo najboljših praks. Komisija je v sporočilu o trajnostni konkurenčnosti gradbenega sektorja²⁷ predlagala izboljšanje vzajemnega priznavanja metod za presojo vplivov na okolje, da se zagotovijo dodatne poslovne priložnosti za mikro, mala in srednja podjetja (MSP) v gradbenem sektorju.

Tudi v **zasebnem sektorju** se okoljska učinkovitost stavb na podlagi prostovoljnih komercialnih shem certificiranja, ki upoštevajo številna merila, pogosto ne oceni zadostno. Manj kot odstotek stavb v Evropi se certificira na podlagi takih shem²⁸. Napredek v zvezi s tem ovirajo domnevno visoki stroški certificiranja ter negotovost glede tega, ali bo končna stranka zahtevala presojo, in če jo bo, v okviru katere sheme. Dejstvo, da ni nikakršne primerljivosti med različnimi shemami, prav tako prispeva k negotovosti in kompleksnosti, s katero se spopadajo podjetja.

Povzamemo lahko, da primanjkuje zanesljivih, primerljivih in cenovno dostopnih podatkov, metod in orodij, na podlagi katerih bi lahko nosilci dejavnosti v oskrbovalni verigi analizirali in primerjali okoljsko učinkovitost različnih rešitev. Zato je težko sprejemati razumne odločitve v zvezi s tveganjem v oskrbovalni verigi, tržnimi priložnostmi in prednostmi pri notranjih naložbah. Potrošniki nimajo ustreznih smernic, ki bi jim pri odločitvah o nakupih pomagale upoštevati okoljska vprašanja, zaradi česar je težko vzpostaviti zaupanje v trg. Do 79 % vprašanih Evropejcev trdi, da bi bil to pomemben dejavnik pri odločanju, če bi prejeli ustrezne informacije²⁹.

¹⁹ COM(2012) 433 final.

²⁰ Direktiva 2010/31/EU, poleg tega pa se v skladu s členom 11(9) te direktive zdaj pripravlja še prostovoljna skupna shema certificiranja EU za energetske učinkovitost nestanovanjskih stavb.

²¹ Direktiva 2012/27/EU.

²² Uredba (EU) št. 305/2011.

²³ Direktiva 2003/87/ES.

²⁴ Direktiva 2010/75/EU.

²⁵ Direktiva 2008/98/ES.

²⁶ Direktiva 1999/31/ES.

²⁷ COM(2012) 433 final.

²⁸ „Resource efficiency in the building sector“ (Učinkovita raba virov v stavbnem sektorju), Ecorys and Copenhagen Resource Institute, Rotterdam, maj 2014

(http://ec.europa.eu/environment/eussd/pdf/Resource_efficiency_in_the_building_sector.pdf).

²⁹ Raziskava Flash Eurobarometer 367 (julij 2013).

Koraki naprej – potreba po objektivnih in zanesljivih podatkih

Da bi lahko strokovnjaki, nosilci odločanja in vlagatelji v vsej EU uporabljali vidike življenjskega cikla, potrebujejo empirične, zanesljive, pregledne in primerljive podatke³⁰, temelječe na jasnih kazalnikih učinkovitosti stavb, ki združujejo cilje različnih javnih in zasebnih zahtev.

Čeprav lahko obstajajo utemeljeni razlogi za majhna razhajanja med različnimi nacionalnimi in komercialnimi shemami glede njihovih pristopov (npr. posebni materiali ali okoljski vidiki), je treba kljub temu vzpostaviti skupni okvir **glavnih kazalnikov**, osredotočen na bistvene vidike vplivov na okolje. To bo omogočilo primerljivost ter potrošnikom in oblikovalcem politike zagotovilo lažji dostop do zanesljivih in doslednih informacij.

Enotni okvir z glavnimi kazalniki bo:

- olajšal sporočanje informacij strokovnjakom in laikom;
- zagotovil zanesljive in primerljive podatke, ki se lahko uporabijo pri sprejemanju odločitev in zajemajo celotni življenjski cikel stavb;
- omogočil določanje jasnih ciljev in ciljnih deležev za učinkovitost stavb, vključno z mejami sistema, s čimer bo dopolnjeval veljavne evropske zakonodaje o stavbah³¹;
- povečal ozaveščenost o koristih trajnostnih stavb med udeleženci, ki se ukvarjajo z zagotavljanjem stavb, pa tudi med zasebnimi in javnimi strankami, vključno z uporabniki stavb;
- pospešil učinkovit prenos dobrih praks med državami;
- znižal stroške učinkovitega ocenjevanja in sporočanja okoljske učinkovitosti stavb;
- javnim organom zagotovil dostop do glavnih kazalnikov in do kritične mase zadevnih podatkov, na podlagi katerih lahko oblikujejo pobude politike, vključno z zelenimi javnimi naročili;
- razširil trg za trajnostne stavbe na več držav, kot kažejo sedanja gibanja, in druge stavbne sektorje, kot so nestanovanjske stavbe, sčasoma pa tudi na trg stanovanjskih nepremičnin.

Prednosti za strokovnjake v stavbnem sektorju (vključno z MSP) so naslednje:

- arhitektom, načrtovalcem, proizvajalcem gradbenih proizvodov, gradbenikom, razvijalcem in vlagateljem bodo koristile konkurenčne prednosti na podlagi okoljske učinkovitosti;
- proizvajalci gradbenih proizvodov bodo morali zagotoviti informacije o proizvodih, potrebne za oceno stavbe, samo v eno smer, kar bo zagotovilo prihranke³²;
- arhitektom in gradbenikom bo zagotovljena podpora na podlagi več informacij na ravni proizvodov in stavb, pri čemer bo vključitev vidikov trajnosti pomenila nižje stroške³³;

³⁰ Priporočilo Komisije 2013/179/EU o uporabi skupnih metod za merjenje in sporočanje okoljske uspešnosti izdelkov in organizacij v njihovem življenjskem krogu.

³¹ Poleg tega bo tudi podpiral prihodnji razvoj meril za trajnostna mesta, kot so opisana v sedmem okoljskem akcijskem programu, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0171:0200:SL:PDF>

³² To je treba pogosto narediti v različnih oblikah, zaradi česar imajo proizvajalci velike stroške. To so potrdila združenja Construction Products Europe, Glass for Europe in Eurima. Glej tudi Pacheco-Torgal, F., in drugi, *Eco-efficient construction and building materials* (Ekološko učinkoviti gradbeni in stavbni materiali), Woodhead Publishing Ltd., 2013, ISBN 0857097679.

³³ Po pričakovanjih bodo dodatno podporo za to zagotovila orodja za informacijsko modeliranje stavb, ki usmerjajo načrtovanje z izračunavanjem funkcije in učinkovitosti stavbe glede na zasnovo, izbiro materiala itd. Ta orodja upoštevajo okoljske vidike le v zelo omejenem obsegu. Po pričakovanjih bodo

- razvijalci bodo lažje primerjali uspešnost projektov³⁴;
- vlagatelji, lastniki nepremičnin in zavarovatelji bodo lahko izboljšali razporejanje kapitala in upoštevali tveganja za okolje pri svojih odločitvah.

Koraki naprej – izbiranje zanesljivih kazalnikov

Komisija bo v sodelovanju z deležniki izdelala okvir za ocenjevanje okoljske učinkovitosti stavb v celotnem življenjskem ciklu, ki bo sestavljen iz glavnih kazalnikov, vključno z metodami, na katerih temeljijo. V okviru tega postopka bi bilo treba na podlagi veljavnih politik, predpisov in podatkov³⁵ na ravni EU in nacionalni ravni ter brez poseganja v rezultate prihodnjega dela proučiti vsaj naslednja področja³⁶:

- celotna raba energije, vključno z operativno energijo³⁷ (na podlagi veljavne zakonodaje) ter sivo energijo proizvodov in gradbenih postopkov;
- uporaba materialov in vključeni vplivi na okolje³⁸;
- trajnost gradbenih proizvodov;
- zasnova za razgradnjo;
- ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki pri rušenju objektov;
- reciklirana vsebina v gradbenih materialih;
- možnost recikliranja ter ponovne uporabe gradbenih materialov in proizvodov;
- poraba vode v stavbah³⁹;
- intenzivnost uporabe (večinoma javnih) stavb (npr. prilagodljiva funkcionalnost za različne uporabnike ob različnih urah dneva)⁴⁰;
- notranje udobje.

Okvir glede na najrazličnejše stavbe v EU ter razlike med gradnjo novih stavb in obnavljanjem obstoječih ne bo zajemal vseh vidikov okoljske učinkovitosti, temveč bo obsegal kazalnike, ki so bili po posvetovanju z deležniki opredeljeni kot tisti z največjim vplivom na okolje v EU.

Koraki naprej – razvoj okvira

taki vidiki del stalnega razvoja teh orodij, če se odpravi negotovost glede načina ocenjevanja okoljske učinkovitosti in poročanja o njej.

³⁴ Razvijalci zaradi različnih zahtev strank delajo z različnimi komercialnimi shemami certificiranja.

³⁵ Podatkovni center o odpadkih (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/waste/introduction>); Podatkovni center o naravnih virih

(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/data_centre_natural_resources/introduction);

Kazalniki učinkovite rabe virov

(http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/ree_scoreboard);

Evropska platforma o ocenjevanju življenjskega cikla (<http://eplca.jrc.ec.europa.eu/>).

³⁶ Javno posvetovanje v zvezi s to pobudo se je končalo za navedena področja. Notranje udobje ni bilo vključeno v posvetovanje, vendar so ga izpostavili deležniki.

³⁷ Čeprav je faza uporabe odvisna od zasnove in gradnje, pa tudi od ravnanja uporabnikov, se ta pobuda ne osredotoča na slednje.

³⁸ Kadar je ustrezno, se upošteva tudi uporaba elementov zelene infrastrukture, kot so zelene strehe in zeleni zidovi, COM(2013)249 final, http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/index_en.htm

³⁹ Glej zgornjo opombo o rabi energije.

⁴⁰ Da bi prilagodili potrebo po dodatnem grajenem okolju (npr. uporaba praznih namesto novih stavb, uporaba stavb za več kot en namen, gradnja stavb, prilagodljivih novim funkcijam ali spreminjajočim se potrebam).

Okvir z glavnimi kazalniki in metodami, na katerih temeljijo, bo prav tako:

- zagotovil smernice glede izvajanja okvira, zlasti zahteve glede kakovosti in zanesljivosti podatkov, ter spodbujal preverjanje, ki ga izvajajo tretje osebe;
- obsegal potrebna navodila za uporabo kazalnikov;
- predlagal ustrezne referenčne vrednosti za učinkovitost stavb, poleg energetske učinkovitosti;
- po potrebi omogočil pretvorbo tehničnih kazalnikov v informacije, ki so uporabne za finančno skupnost.

Okvir mora biti prilagodljiv, da ga je mogoče vključiti v sedanje in nove sheme ocenjevanja ali uporabiti samostojno. Biti mora dovolj strog, da bo spodbujal izboljšanje učinkovitosti in omogočal primerjavo med stavbami.

Dogovor o okviru z glavnimi kazalniki ter učinkovitem zbiranju in izmenjavi podatkov bo sprejet v sodelovanju z deležniki in državami članicami. Postopek bo trajal približno dve leti in bo obsegal obdobja za posvetovanje z deležniki, da se zagotovi ustrezno sodelovanje. Deloma bo temeljil na sedanjem delu, kot so tehnični standard EN 15978⁴¹ in sedanje prostovoljne komercialne sheme certificiranja stavb, vključno z delom združenja Sustainable Building Alliance⁴², pa tudi na ustreznih raziskovalnih projektih⁴³ in razvoju na mednarodni ravni.

Namen je izdelati okvir, ki bo brezplačno na voljo pri sprejemanju odločitev v različnih fazah, ter ga uporabiti tudi pri določanju politik na različnih ravneh. Zato mora okvir omogočati:

- vključitev v obliki modula v sheme ocenjevanja in k njihovim večjim sklopom kazalnikov ali
- samostojno uporabo kot cenovno dostopno rešitev, sprva za nestanovanjske stavbe, pozneje, po pridobitvi izkušenj, pa tudi za stanovanjske.

4. NA POTI K BOLJŠEMU DELOVANJU TRGA ZA RECIKLIRANE GRADBENE MATERIALE

V okviru bo posebna pozornost namenjena povečanju uporabe recikliranih materialov ter zmanjšanju gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov. Gradbeni odpadki in odpadki pri rušenju objektov sestavljajo tretjino vseh odpadkov, nastalih v EU⁴⁴. Veliko večino teh odpadkov je mogoče reciklirati, vendar je povprečni delež recikliranja v EU-27 nekoliko pod 50 %^{45, 46}, razen v nekaterih državah, ki reciklirajo do 90 % teh odpadkov.

Recikliranje gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov lahko ima pomembne koristi v zvezi z viri in okoljem. Vpliv kovin se na primer na splošno zmanjša za več kot

⁴¹ <http://www.en-standard.eu/csn-en-15978-sustainability-of-construction-works-assessment-of-environmental-performance-of-buildings-calculation-method/>.

⁴² <http://sballiance.org/>.

⁴³ Kot sta projekta SuPerBuildings (<http://cic.vtt.fi/superbuildings/>) in OPEN HOUSE (http://www.openhouse-fp7.eu/about_project/related_projects), ki se izvajata v okviru sedmega okvirnega programa (FP7).

⁴⁴ Študija z naslovom „Management of CDW in the EU“ (Ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki pri rušenju v EU): http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/2011_CDW_Report.pdf.

⁴⁵ Poročilo „Izvajanje zakonodaje EU o odpadkih za zeleno rast“, GD za okolje (2011).

⁴⁶ Management of CDW in the EU (Ravnanje z gradbenimi odpadki in odpadki pri rušenju v EU) http://ec.europa.eu/environment/waste/pdf/2011_CDW_Report.pdf.

90 % za aluminij in baker ter približno za 15 % za nizkolegirano jeklo⁴⁷. Beton zavzema največji delež materialov v stavbah, z njegovim recikliranjem pa se zmanjša izčrpavanje naravnih virov in odlaganje odpadkov na odlagališčih. Pogosto ga je mogoče reciklirati na krajih rušenja ali gradbiščih blizu urbanih območij, kjer se lahko ponovno uporabi, s tem pa se zmanjša potreba po prevozu ter zagotovi prihranki stroškov in povezanih emisij⁴⁸.

Recikliranje zagotavlja prihranke tudi pri drugih materialih. Pri ravnem steklu (ki se uporablja za okna itd.) se za tono recikliranega materiala prihrani 1 200 kg neobdelanega materiala, 25 % energije in 300 kg emisij CO₂ (neposredno povezano s postopkom taljenja)⁴⁹. Podobni prihranki energije in emisij CO₂ nastanejo pri recikliranju steklene volne⁵⁰. Pri kameni volni se prihrani približno 5 % energije in povezanih emisij⁵¹. Ocene življenjskega cikla so v zvezi z mavcem pokazale, da se s proizvodnjo mavčne plošče, ki vsebuje 25-odstotni delež recikliranih materialov, v primerjavi s ploščo, sestavljeno povsem iz neobdelanega materiala, za približno 4 ali 5 % značilno zmanjšajo potencial globalnega segrevanja, strupenost za ljudi in evtrofikacija⁵².

Uporaba recikliranega materiala lahko poleg koristi za okolje prinaša tudi gospodarske priložnosti za proizvajalce. Na primer, na področju industrije ravnega stekla v EU je tržna cena recikliranega stekla približno 60–80 EUR/tono, torej dovolj pod ceno 90 EUR/tono, da je konkurenčna ceni neobdelanega materiala. Tako v primeru stekla uporaba recikliranega materiala pogosto prinaša gospodarsko korist za proizvajalce. Kljub temu pa je povpraševanje po recikliranem materialu na trgu redko izpolnjeno.

Recikliranje materialov spodbuja rast števila delovnih mest na področju razgradnje, sortiranja in recikliranja gradbenih materialov. To delo običajno poteka lokalno in bi ustvarilo zaposlitvene priložnosti po vsej Evropi.

Kljub temu da lahko recikliranje gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov zagotovi pomembne gospodarske in okoljske koristi, se velik delež teh odpadkov še vedno odlaga na odlagališčih ali zasipava (polnjenje praznin po gradnji ali izkopavanju). Zdaj se zaradi svoje visoke vrednosti in obstoječih trgov večinoma reciklirajo kovine.

Pri recikliranju številnih drugih delov gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov se pogosto pojavijo ovire, povezane z dvema posebnima pomanjkljivostma trga: stroški okoljske škode se ne internalizirajo niti v okviru dajatev za odlaganje na odlagališčih niti v okviru stroškov neobdelanega materiala, zato je lahko reciklirani material dražji od neobdelanega; neskladne spodbude v vrednostni verigi gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov, v kateri stroški razgradnje, ločevanja in obdelave odpadkov večinoma nastanejo v fazi rušenja, medtem ko se morebitne koristi, ki izhajajo iz uporabe recikliranega materiala, običajno povečajo v fazi proizvodnje. Ti pomanjkljivosti trga skupaj z vrzeli v infrastrukturi za ravnanje z odpadki v številnih državah članicah preprečujejo naložbe v dejavnosti razgradnje in ločevanja, zaradi česar imata odlaganje na odlagališčih in zasipanje še vedno prednost. Podjetja za rušenje se tako spopadajo z negotovostjo v zvezi s povpraševanjem, tudi če lahko cena recikliranih materialov proizvajalcu zagotavlja dobiček.

⁴⁷ Orodje za okoljsko primerno zasnovano OVAM Ecolizer 2.0

http://www.ecodesignlink.be/images/filelib/EcolizerEN_1180.pdf

⁴⁸ Pobuda cementne industrije na področju trajnostnega razvoja, Svetovni poslovni svet za trajnostni razvoj, ISBN 987-3-940388-49-0.

⁴⁹ Združenje Glass for Europe, http://www.glassforeurope.com/images/cont/187_987_file.pdf

⁵⁰ EURIMA.

⁵¹ EURIMA.

⁵² Program WRAP, tehnično poročilo „Life cycle assessment of plasterboard“ (Ocena življenjskega cikla mavčne plošče), april 2008, 1-84405-378-4.

Trgi ne razvijejo ekonomij obsega, ponudba recikliranih materialov pa ne ustreza morebitnemu povpraševanju podjetij, ki se ukvarjajo z gradbenimi proizvodi. V nekaterih primerih še vedno primanjkuje tehnologij za pridobivanje recikliranih materialov, ki izpolnjujejo vse tehnične, varnostne in okoljske zahteve za gradbene proizvode. Poleg tega včasih ni na voljo ustreznih postopkov certificiranja, s katerimi bi se potrdilo, da reciklirani material izpolnjuje vse potrebne zahteve.

Komisija bo proučila, kako bi bilo mogoče odpraviti te sistemske ovire. Medtem ko so revizije različnih delov evropske zakonodaje o odpadkih namenjene nadaljnji poenostavitvi pravnega reda o odpadkih in zagotovitvi skladnosti med različnimi deli zakonodaje o odpadkih, to sporočilo namesto tega proučuje ukrepe politike za spodbujanje ustvarjanja trgov za reciklirane materiale, pridobljene iz gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov. Revizija zakonodaje o odpadkih in ukrepi, predstavljeni v tem sporočilu, se torej medsebojno dopolnjujejo, saj bo uspešno ustvarjanje trgov za reciklirane materiale močno podprlo izvajanje različnih delov zakonodaje o odpadkih. To lahko ima pomembno vlogo tudi glede na dejstvo, da Evropska komisija načrtuje oceno izvedljivosti nadaljnjega omejevanja odlaganja gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov na odlagališčih.

Najboljše prakse v zvezi s tem kažejo, da so nekatere države članice uspešno preusmerile gradbene odpadke in odpadke pri rušenju objektov stran od odlaganja na odlagališčih in zasipanja ter povečale delež recikliranja. Ciljno usmerjene politike, ki združujejo tržne in regulativne ukrepe, zagotavljajo posebej opazne koristi⁵³.

5. SKLEPNE UGOTOVITVE

Čeprav interes za izboljšanje učinkovitosti rabe virov v gradbenem sektorju narašča na nacionalni ravni in ravni EU, se zaradi različnih nacionalnih javnih in zasebnih pristopov stopnjuje zahtevnost delovnega okolja za vse deležnike. Pomanjkanje skupnih ciljev, kazalnikov in podatkov ter vzajemnega priznavanja različnih pristopov lahko kmalu izniči doseženi napredek ter povzroči izkrivljanje notranjega trga za strokovnjake s področja načrtovanja, oblikovanja, gradbeništva in proizvodnje.

Zato bo Komisija deležnike (zlasti javne organe, socialne partnerje, vlagatelje, zavarovatelje, arhitekta, gradbene izvajalce, nosilce dejavnosti rušenja, proizvajalce, nosilce dejavnosti recikliranja in ponudnike shem ocenjevanja) povabila k:

- razpravi o ciljih in kazalnikih za ocenjevanje trajnosti stavb (2014–2015);
- razpravi o izvajanju okvira z glavnimi kazalniki v praksi (2014–2015);
- sodelovanju pri razvijanju tega okvira (2015–2016).

Poleg tega bo Komisija:

- spodbujala izmenjavo najboljših praks ter sodelovala z državami članicami pri ukrepih za:
 - preusmeritev gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov stran od odlaganja na odlagališčih in zasipanja bodisi z višjimi dajatvami bodisi z

⁵³ Del Rio Merino, M., Gracia, P. I., Azevedo, I. S. W. (2010), „Sustainable construction: CDW reconsidered“ (Trajnostno gradbeništvo: premislek o gradbenih odpadkih in odpadkih pri rušenju). „Waste management and research“ (Ravnanje z odpadki in raziskave o odpadkih). 28: 118-129 DOI: 10.1177/0734242X09103841 in primer Združenega kraljestva (str. 170) http://ec.europa.eu/environment/enveco/taxation/pdf/annexes_phasing_out_env_harmful_subsidies.pdf

regulativnimi ukrepi;

- vključitev zunanjih okoljskih stroškov v ceno neobdelanih materialov za gradbene proizvode, kadar je to ustrezno, da se spodbudi večja uporaba sekundarnih surovin;
- proučila možnosti za ukrepe, ki bodo na podlagi standardizacije in certificiranja zagotovili, da bodo reciklirani materiali izpolnjevali potrebne zahteve glede kakovosti in varnosti;
- proučila, kako lahko referenčne vrednosti za vsebino recikliranih materialov v gradbenih proizvodih in stavbah spodbudijo povpraševanje po recikliranih materialih. Sprva se bo osredotočala na prednostne materiale (kot sta pogosto uporabljen beton in toplotna izolacija, za katero je značilna energetsko intenzivna proizvodnja), sčasoma pa na vse gradbene odpadke in odpadke pri rušenju objektov, ki jih je mogoče reciklirati. Referenčne vrednosti in cilje je mogoče spodbujati za uporabo v okviru zelenih javnih naročil in shem ravnanja z okoljem v gradbenem sektorju;
- proučila posebne tokove gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov za opredelitev priložnosti za valorizacijo teh odpadkov;
- razvila posebna orodja/smernice za ocenjevanje stavb pred rušenjem in obnavljanjem za zagotovitev optimalne uporabe gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov.

Komisija bo kot dopolnilne ukrepe podpirala:

- raziskave in inovacije na področju recikliranja in proizvodnje gradbenih materialov iz gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov v okviru pobude Obzorje 2020;
- predstavitvene projekte, v okviru instrumentov, kot so Obzorje 2020, COSME, LIFE+ in strukturni skladi, ki prikazujejo, kako je mogoče na podlagi sodelovanja med javnimi organi in zasebnim sektorjem ustvariti uspešne trge za reciklirane materiale. Komisija bo zato podprla projekte na področjih, kot so:
 - zasnova za razgradnjo;
 - pregledi možnosti recikliranja stavb, predvidenih za rušenje ali obnovo;
 - razvoj tehnik in praks ločevanja gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov na kraju samem;
 - razvoj tehnologij za predelavo gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov v visokokakovostne reciklirane materiale;
 - spodbujanje proizvajalcev gradbenih proizvodov k uporabi recikliranega materiala;
 - razvoj shem sodelovanja med sektorjema rušenja in gradbenih proizvodov, ki omogočajo delitev stroškov in koristi recikliranja gradbenih odpadkov in odpadkov pri rušenju objektov.